

Ministerie van Justitie en Veiligheid

T.a.v. de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Hare Excellentie mevrouw K.T. van Bruggen
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Per mail: staatssecretaris@minjenv.nl

Amsterdam, 10 april 2026

Betreft: visueel toezicht EBI / AIT

Geachte mevrouw Van Bruggen,

Namens de leden van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA) en de leden van de Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten (NVJSA) vragen wij uw aandacht voor het volgende.

Zoals bekend heeft op 18 november 2025 een grote groep strafadvocaten de zittende en staande magistratuur geïnformeerd dat zij de rechtsbijstand aan cliënten die in de zwaarst beveiligde regimes gedetineerd zitten, heeft moeten stilleggen als gevolg van wijzigingen in de Penitentiaire beginselenwet.¹

Dit stilleggen zag in het bijzonder op de maatregel van visueel toezicht tijdens vertrouwelijke gesprekken tussen advocaten en die cliënten (hierna: de gesprekken). Begin maart is het stilleggen na enkele ondergeschikte aanpassingen van het toezicht voorlopig opgeschort wegens het belang van de voortgang van strafprocessen. De bestaande zorgen over het gebrek aan vertrouwelijkheid zijn evenwel niet weggenomen en vastgesteld moet worden dat de situatie op dit moment nog steeds onwerkbaar is.² De inzet blijft daarom gericht op het wegnemen van het visueel toezicht. Althans op het in overeenstemming brengen van dat toezicht met het recht op vertrouwelijk advocaat-cliënt-contact zoals gegarandeerd en verankerd in wet en verdragen.

¹ <https://www.advocatenblad.nl/2025/11/18/strafpleiters-weigeren-te-werken-onder-video-toezicht/>

² <https://www.advocatie.nl/nieuws/ebi-staking-opgeschort-zorgen-over-toezicht-blijven/>

Secretariaat

p/a Weteringschans 108 A
1017 XS Amsterdam
Nederland

T +31 (0)20 210 32 32
E info@nvsa.nl
www.nvsa.nl

Bank: NL76ABNA0481762302
T.n.v.: Nederlandse Vereniging
van Nederlandse Strafrechtadvocaten

Het recht op vertrouwelijk contact tussen advocaat en cliënt - zoals eerder uitgebreid uiteengezet door mr. S. Janssen³ - wordt in de context van een gedetineerde verdachte gegarandeerd in artikel 45 van het Wetboek van Strafvordering. Dit recht is daarnaast verankerd in het EU-recht en in de jurisprudentie van zowel het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) als de Hoge Raad.⁴

Het EU-recht schrijft voor dat verdachten het recht hebben onder vier ogen te communiceren met een advocaat en dat de lidstaten het vertrouwelijke karakter van de communicatie tussen verdachten of beklaagden en hun advocaat moeten eerbiedigen.⁵ Zo ook het EHRM:

"The right to effective legal assistance includes, inter alia, the accused's right to communicate with his lawyer in private. Only in exceptional circumstances may the State restrict confidential contact between a person in detention and his defence counsel.⁶ If a lawyer is unable to confer with his client and receive confidential instructions from him without surveillance, his assistance loses much of its usefulness.⁷ Any limitation on relations between clients and lawyers, whether inherent or express, should not thwart the effective legal assistance to which a defendant is entitled."⁸

De Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet besteedt terecht aandacht aan dit uitgangspunt als onderdeel van het recht op een eerlijk proces en benadrukt dat de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen de gedetineerden en de rechtsbijstandverlener "maximaal wordt gewaarborgd".⁹ Om dat te bewerkstelligen zou er geen sprake zijn van het auditief opnemen van de gesprekken, maar slechts van visueel toezicht, waarbij wordt aangetekend dat dit er niet toe mag leiden "dat het dossier en eventuele aantekeningen in het dossier *kunnen* (onze cursivering) worden gelezen". Visueel toezicht is uitdrukkelijk enkel bedoeld om te voorkomen dat de *rechtsbijstandverlener* (onze cursivering) geconfronteerd wordt met druk, dwang of dreiging van een gedetineerde.¹⁰

³ Tevens door hem uiteengezet in het artikel "Waarom strafadvocaten de wet naast zich neerleggen", gepubliceerd in Boom Strafbld 2025, afl. 6.

⁴ Zie voor een recente en uitgebreide uiteenzetting van het verschoningsrecht van de zijde van de Hoge Raad 12 maart 2024, ECLI:NL:HR:2024:375.

⁵ artikel 3 lid 3 sub a en artikel 4 van Richtlijn 2013/48/EU

⁶ Saknovskiy v. Russia [GC], 2010, § 102.

⁷ S. v. Switzerland, 1991, § 48; Brennan v. the United Kingdom, 2001, § 58.

⁸ Saknovskiy v. Russia [GC], 2010, § 102. Gehele citaat zoals aangehaald komt uit de *Guide on Article 6 of the Convention – Right to a fair trial (criminal limb)*, nr. 512.

⁹ Kamerstukken II, 2022 – 2023, 36372, nr. 3, MvT.

¹⁰ Kamerstukken II, 2022 – 2023, 36372, nr. 3, MvT, pagina 10 -11.

Thans richt ons verzoek om uw aandacht zich op de zogenoemde “regels tijdens het bezoek” (hierna: de regels) zoals terug te vinden in het informatieblad “Visueel toezicht in de AIT en EBI voor rechtsbijstandverleners”.¹¹ De regels beschrijven onder meer verboden handelingen van advocaten en hun cliënten tijdens de gesprekken, en wat de gevolgen zijn van overtreding van die verbodsbepalingen. Zo zal het gesprek worden onderbroken en beslist de directeur van de inrichting de beslissing om het gesprek wel of niet definitief te beëindigen.

Mede naar aanleiding van onderbrekingen van gesprekken die inmiddels hebben plaatsgevonden, hechten wij eraan scherp te stellen welke handelingen noodzakelijk verboden zijn aan de werkzaamheden van advocaten teneinde de belangen van gedetineerde cliënten optimaal te kunnen behartigen. Om misverstanden en vooral onnodige incidenten te vermijden, richten wij ons vooralsnog op de verboden op verhullende communicatie (waaronder bedekken van gezicht en/of mond), het verstrekken van documenten aan cliënten en lichamelijk contact (anders dan bij aanvang en vertrek handen schudden).

Enkele advocaten hebben inmiddels ervaren dat inrichtingen kennelijk eveneens een verbod hanteren op het door cliënten verstrekken van documenten, terwijl evenmin geduld wordt dat een der gespreksdeelnemers zijn/haar laptopscherm toont aan de ander.

Het is overigens goed te constateren dat het eerder geldende verbod op het uiten van “hevige of onderdrukte emotie” is komen te vervallen, aangezien het spreekvertrek met gedetineerde en veelal nog procederende cliënten bij uitstek een ruimte is waar emoties hun weg moeten kunnen vinden. In het verlengde daarvan zou ook gebruikelijk en betamelijk menselijk lichamelijk contact (dat nu en dan kan afwijken van het enkel schudden van handen) mogelijk moeten zijn.

Resteren voorshands nog de genoemde verboden op verhullende communicatie en het over en weer verstrekken en/of tonen van (digitale) documenten.

Dergelijke verboden maken het verlenen van adequate rechtsbijstand onmogelijk. Communicatie met cliënten dient immers per definitie verhuuld plaats te vinden nu zij moeten kunnen rekenen op vertrouwelijkheid, terwijl advocaten moeten instaan voor absolute geheimhouding. Niet voor niets ook is meeluisteren en liplezen niet toegestaan. Verder zal het geen nadere toelichting behoeven dat het over en weer

¹¹ <https://www.dji.nl/documenten/2025/07/10/infoblad-visueel-toezicht-in-de-ait-en-ebi--voor-rechtsbijstandsverleners>.

overhandigen en/of tonen van (digitale) stukken en notities onmisbaar is in kwesties waarin rechtsbijstand verleend wordt. Wij dringen daarom aan op het schrappen van bedoelde verboden en op het instrueren van de instellingen dit ook in de praktijk niet te verbieden.

Verder is het goed om te benadrukken dat zolang de verboden blijven gelden, advocaten zich daar niet aan kunnen en zullen houden zolang deze blijven gelden. Dat standpunt berust op de eerder aangehaalde rechtspraak van het EHRM, de Hoge Raad, maar ook ons eigen tuchtrecht.¹² Dit betekent dat wij het zullen betreuren indien gesprekken desalniettemin worden onderbroken en beëindigend. Niet in de laatste plaats omdat daardoor grote vertraging van lopende strafprocessen te verwachten zal zijn. Wij wijzen in dit verband ten overvloede ook op het feit dat de rechtsgang van beklag en beroep voor betrokken cliënten veelal geen soelaas zal kunnen bieden. De vereiste vertrouwelijkheid en daarmee gepaard gaande geheimhouding verbiedt een advocaat immers om in die procedures tekst en uitleg te geven.

Graag vernemen wij op korte termijn uw reactie en tekenen,

Hoogachtend en
met vriendelijke groet,

Namens de leden van de NVSA en de NVJSA,
het bestuur van de NVSA en het bestuur van de NVJSA,

namens deze,

Mr. D. Wolters, voorzitter NVSA

Mr. S.J.F. van Merm, voorzitter NVJSA

¹² Zoals uiteengezet in de Gedragsregels Advocatuur, waaronder regel 3 (vertrouwelijkheid) en regel 12 (zorgvuldigheid).